

Europos Sąjungos
Taryba

Briuselis, 2021 m. gegužės 7 d.
(OR. en)

8553/21

COMPET 329	EMPL 188
IND 116	ENER 164
MI 323	ENV 287
CLIMA 98	ESPACE 48
CONSOM 111	PI 33
DIGIT 56	POLMIL 64
ECOFIN 414	RC 17
EDUC 153	RECH 196

PRIDEDAMAS PRANEŠIMAS

nuo:	Europos Komisijos generalinės sekretorės, kurios vardu pasirašo direktorė Martine DEPREZ
gavimo data:	2021 m. gegužės 7 d.
kam:	Europos Sąjungos Tarybos generaliniam sekretoriui Jeppe TRANHOLMUI-MIKKELSENUI

Komisijos dok. Nr.:	COM(2021) 350 final
Dalykas:	KOMISIJOS KOMUNIKATAS EUROPOS PARLAMENTUI, TARYBAI, EUROPOS EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ KOMITETUI IR REGIONŲ KOMITETUI. Naujosios 2020 m. pramonės strategijos atnaujinimas. Bendrosios rinkos stiprinimas siekiant Europos ekonomikos atsigavimo

Delegacijoms pridedamas dokumentas COM(2021) 350 final.

Pridedama: COM(2021) 350 final

Briuselis, 2021 05 05
COM(2021) 350 final

**KOMISIJOS KOMUNIKATAS EUROPOS PARLAMENTUI, TARYBAI, EUROPOS
EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ KOMITETUI IR REGIONŲ
KOMITETUI**

**Naujosios 2020 m. pramonės strategijos atnaujinimas.
Bendrosios rinkos stiprinimas siekiant Europos ekonomikos atsigavimo**

{SWD(2021) 351 final} - {SWD(2021) 352 final} - {SWD(2021) 353 final}

KOMISIJOS KOMUNIKATAS EUROPOS PARLAMENTUI, TARYBAI, EUROPOS EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ KOMITETUI IR REGIONŲ KOMITETUI

Naujosios 2020 m. pramonės strategijos atnaujinimas. Bendrosios rinkos stiprinimas siekiant Europos ekonomikos atsigavimo

1. POREIKIS ATNAUJINTI. NAUJI IŠŠŪKIAI, ILGALAIKIAI PRIORITETAI

2020 m. kovo 10 d. Europos Komisija pateikė komunikatą „Nauja Europos pramonės strategija“.¹ Jame nustatytas planas, kaip pasaulyje pirmaujanti ES pramonė gali imtis iniciatyvos įgyvendinant dvejopą žaliąją ir skaitmeninę pertvarką, kad remdamasi savo tradicijų, įmonių ir žmonių stiprybe padidintų savo konkurencingumą. Pagal jį pradedamas taikyti naujas politikos požiūris: dėmesys sutelkiamas į glaudesnę ryšį tarp poreikių ir paramos, teikiamos visiems kiekvienos vertės grandinės arba pramonės ekosistemos dalyviams². Siekiant tai paremti, akcentuojami pramonės pagrindai – inovacijos, konkurencija ir stipri bei gerai veikianti bendroji rinka, kartu atveriant rinkas ir sukuriant vienodas sąlygas, kad būtų didinamas mūsų konkurencingumas pasaulyje.

Kitą dieną po naujosios pramonės strategijos pristatymo Pasaulio sveikatos organizacija paskelbė COVID-19 pandemiją. Dėl pandemijos imtos taikyti izoliavimo priemonės ir jos nulemtas ekonomikos nuosmukis padarė neigiamą poveikį ES bendruomenėms ir ekonomikai, taip pat pramonės sektoriams ir įmonėms. Komisija ir kiti subjektai ėmėsi skubių veiksmų, kad sumažintų poveikį Europos įmonėms ir užtikrintų laisvą prekių, darbuotojų ir paslaugų judėjimą, visų pirma žaliaisiais koridoriais. Skubios priemonės, susijusios su fiskalinėmis taisyklėmis, valstybės pagalba ir trumpalaikiu darbu³, padėjo paremti labiausiai nukentėjusius sektorius bei darbuotojus ir sumažino poveikį įmonėms, įskaitant MVĮ. Europos socialinių teisių ramstis ir toliau buvo ES ir jos valstybių narių kelrodis socialiniam poveikiui mažinti.

Per šį laikotarpį stebėjome ES pramonės atsparumą, išsiringumą ir gebėjimą prisitaikyti; tačiau kartu mums teko susidurti su naujo pažeidžiamumo, senesnės priklausomybės, taip pat socialinės ekonominės ir teritorinės nelygybės pavyzdžiais, dėl kurių reikia imtis veiksmų. Per krizę paaiškėjo pasaulinių vertės grandinių ir pasauliniu mastu integruotos bendrosios rinkos

¹ COM(2020) 102 *final*, https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/communication-eu-industrial-strategy-march-2020_en.pdf. Į 2020 m. pramonės politikos dokumentų rinkinį taip pat įtraukta atskira strategija, skirta mažosioms ir vidutinėms įmonėms (MVĮ, COM(2020) 103 *final*), ir konkretūs kliūčių gerai veikiančiai bendrajai rinkai šalinimo ir geresnio bendrai sutartų taisyklių vykdymo užtikrinimo veiksmai (COM(2020) 93 *final* ir COM(2020) 94 *final*).

² SWD(2021) 351, 2021 m. metinėje bendrosios rinkos ataskaitoje nurodyta 14 pramonės ekosistemų: 1. orlaiviai bei erdvėlaiviai ir gynyba; 2. žemės ūkio maisto produktai; 3. statyba; 4. kultūros ir kūrybos sektoriai; 5. skaitmeninės ekonomikos sektorius; 6. elektronika; 7. daug energijos suvartojantys pramonės sektoriai; 8. atsinaujinančiųjų išteklių energija; 9. sveikata; 10. judumas, transportas ir automobilių pramonė; 11. artumas, socialinė ekonomika ir civilinis saugumas; 12. mažmeninė prekyba; 13. tekstilė; 14. turizmas. Papildomos ekosistemos gali būti nustatytos ir jų paskirstymas gali būti pritaikytas atsižvelgiant į dialogą su suinteresuotaisiais subjektais ir kintančias aplinkybes.

³ Bendrosios nukrypti leidžiančios išlygos pagal Stabilumo ir augimo pakta, laikinosios valstybės pagalbos priemonių, skirtų ekonomikai remti reaguojant į dabartinį COVID-19 protrūkį, sistemos ir Europos laikinos paramos priemonės nedarbo rizikai dėl ekstremaliosios situacijos mažinti (SURE) arba Atsako į koronaviruso grėsmę investicijų iniciatyvos aktyvavimas.

vertės tarpusavio priklausomybė. Krizė taip pat atskleidė poreikį sparčiau pereiti prie švaresnio, labiau skaitmenizuoto ir atsparesnio ekonomikos ir pramonės modelio, kad Europos ryžtas siekti tvaraus konkurencingumo išliktų ir stiprėtų. Todėl savo pranešime apie Sąjungos padėtį pirmininkė U. von der Leyen pranešė apie ES pramonės strategijos atnaujinimą siekiant pasinaudoti per krizę įgyta patirtimi, padidinti mūsų ekonomikos atsparumą ir paspartinti dvejopą pertvarką išsaugant esamas ir kuriant naujas darbo vietas.

Šio atnaujinimo pradžioje būtina nustatyti tikrąjį praėjusių metų poveikį Europos ekonomikai ir pramonei. Remiantis pirmąja analize ir poveikio vertinimu buvo parengtas Europos ekonomikos gaivinimo planas – priemonė „NextGenerationEU“⁴, kurią taikant kartu su 2021–2027 m. daugiamečiu finansine programa ES piliečiams ir įmonėms bus skiriama beprecedentė finansinė parama. Bet kuriuo požiūriu pandemijos poveikis buvo akivaizdus: ES ekonomika 2020 m. smuko 6,3 proc., labai sumažėjo apyvarta, darbo vietų skaičius ir investicijos.

Praėjus metams yra tam tikrų padėties gerėjimo ženklų⁵; tikimasi, kad ES ekonomika 2021 ir 2022 m. sparčiai atsigaus. Greito pasaulio prekybos atsigavimo perspektyvos taip pat pagerėjo ir šias prekybos galimybes bus itin svarbu kuo geriau išnaudoti įmonių atsigavimui visoje Europoje. Tačiau atsižvelgiant į tolesnį trumpalaikių privačių investicijų planų skaičiaus mažėjimą ir į tai, jog vis daugiau stiprių įmonių susiduria su didelėmis likvidumo problemomis, tikėtina, kad atsigavimas užtruks ir kad jį ir toliau reikės remti.

Siekdama tą paramą pritaikyti kuo geriau, Komisija taiko praėjusių metų pramonės strategijoje išdėstytą lankstų ekosistema pagrįstą požiūrį. Pirmojoje metinėje bendrosios rinkos ataskaitoje⁶ šiame etape nustatyta keturiolika pramonės ekosistemų ir išnagrinėti jų skirtingi poreikiai ir iššūkiai. Iš to matyti, kad krizės poveikis ir atsigavimo bei atnaujinto konkurencingumo perspektyvos labai skiriasi. Labiausiai nukentėjo turizmo sektorius, tekstilės, judumo ir kultūros bei kūrybos sektorių įmonių atsigavimas bus lėtesnis ir netolygesnis, o skaitmeninės ekosistemos apyvarta per krizę padidėjo. Mažesnės įmonės tebėra pažeidžiamesnės – maždaug 60 proc. jų praneša, kad 2020 m. antrąjį pusmetį jų apyvarta sumažėjo⁷.

Krizė padarė ypač didelį poveikį moterims, jaunimui ir mažas pajamas gaunantiems darbuotojams, iš dalies dėl to, kad jų yra daugiausia tuose sektoriuose, kurie nukentėjo labiausiai. Komisija skiria ypatingą dėmesį lygioms teisėms ir galimybėms, kad užtikrintų įtraukų atsigavimą visuose sektoriuose. Europos žmonės yra vienas iš pagrindinių jos turtų, todėl spręsdama įgūdžių spragų ir nelygybės klausimus ES turėtų išnaudoti visus savo talentingų, išsilavinusių ir išradingų darbuotojų ir verslininkų, kurie yra inovacijų ir konkurencingumo varomoji jėga, privalumus.

⁴ COM(2020) 456 *final*.

⁵ SWD(2021) 351, 2021 m. metinė bendrosios rinkos ataskaita.

⁶ SWD(2021) 351, 2021 m. metinė bendrosios rinkos ataskaita.

⁷ Europos Komisija ir Europos Centrinis Bankas (2020 m. lapkričio mėn.), *Įmonių galimybių gauti finansavimą tyrimas*.

visų 14 pramonės ekosistemų analizė; pristatomas pagrindinių veiklos rezultatų rodiklių rinkinys;

- pirminė **ES strateginės priklausomybės sričių¹² ir pajėgumų** analizė nuodugniai apžvelgiant kelias strategines technologijų ir pramonės sritis;
- vieno pagrindinio pramonės sektoriaus aiškinamoji analizė, sutelkiant dėmesį į pramonei kylančius iššūkius ir galimybes, taip pat esamas ES politikos priemonių rinkinys „**Konkurencingos ir netaršios Europos plieno gamybos link**“, siekiant paremti dvejetainę pertvarką.

2. MOKYMASIS IŠ ANKSTESNĖS PATIRTIES IR PERTVARKOS SPARTINIMAS

Europa gali daug kuo remtis ir daug ko pasimokyti šiuo tebesitęsiančiu sunkiu laikotarpiu. Pastaraisiais metais pastebėjome mūsų bendrosios rinkos atsparumą ir geriausias pramonės charakteristikas. Pasinaudodama sutelkta kompetencija gyvybės mokslų srityje ir visų pirma remdamasi ES vakcinų strategija ir ES parama pramonės pajėgumams didinti, pramonė labai aktyviai dalyvavo pasaulio mastu kuriant ir gaminant COVID-19 vakcinas. Stebėjome, kaip įmonės keitė gamybą, kad padėtų patenkinti skubius asmeninių apsaugos priemonių, rankų dezinfekantų ar vakcinų gamybos poreikius. Kitos įmonės labai greitai perėjo prie elektroninės prekybos arba ėmė naudotis skaitmeninėmis priemonėmis, kad rastų naujų tiekėjų ar tiekimo grandinių. Nepaisant gerokai sumažėjusios energijos paklausos ir poveikio ypatingos svarbos energijos tiekėjams, energijos vidaus rinka gerai prisitaikė ir energija buvo tiekiamą nenutrūkstamai¹³.

Tačiau tai buvo įmanoma ne visiems. Dėl izoliavimo priemonių daugelis įmonių sustabdė veiklą, buvo uždarytos sienos, nutrūko tiekimo grandinės, paklausa sutriko ir darbuotojai bei paslaugų teikėjai nebegalėjo judėti po Europą. Kai sunkvežimiai sustojo prie vidaus sienų, greitai paaiškėjo, kokia integruota yra šiuolaikinės Europos gamyba ir ekonomika. Dėl laisvo prekių, paslaugų ir asmenų srauto stabdymų buvo padarytas didelis poveikis vertės grandinėms ir ekonominei veiklai, nukentėjo Europos solidarumas, sutriko koordinuotas atsakas į krizę. Prekės ėmė strigti prie sienų, krovinių vežimo oro transportu kainos smarkiai išaugo, nes lėktuvai nebeskrido, o dėl prekybos srautų disbalanso ėmė trūkti jūrų krovinių konteinerių.

Jau galima daryti svarbias išvadas.

Pirma, dėl krizės tapo akivaizdus **poreikis būtinai išsaugoti laisvą asmenų, prekių, paslaugų ir kapitalo judėjimą bendrojoje rinkoje** ir poreikis dirbti kartu siekiant padidinti jos atsparumą sutrikimams. Dėl sienų kontrolės ir uždarymo, nekoordinuotų nacionalinių ar regioninių apribojimų, taip pat plitimo valdymo priemonių, dėl kurių buvo apribotas laisvas asmenų judėjimas ir kurios dažnai buvo tikslinamos, padidėjo neapibrėžtis ir reikalavimų laikymosi išlaidos, dėl to daugelyje pramonės ekosistemų užfiksuota didelio vėlavimo atvejų ir reikšmingų tiekimo grandinių sutrikimų. Žalieji koridoriai ir kitos ES *ad hoc* priemonės¹⁴ gerokai sumažino galimą žalingą vienašalių ir nekoordinuotų nacionalinių priemonių poveikį visoje bendrojoje rinkoje. **Laisvas paslaugų judėjimas** taip pat buvo stipriai paveiktas, be kita ko, dėl to, kad buvo priverstinai laikinai uždarytos ne pirmo būtinumo veiklą vykdančios įmonės, apribotos

¹² Reaguojant į 2020 m. spalio 2 d. Europos Vadovų Tarybos prašymą nustatyti strateginės priklausomybės sritis, visų pirma jautriausiose pramonės ekosistemose, ir pasiūlyti priemones tokiai priklausomybei sumažinti.

¹³ SWD(2020) 104, *Energy security: good practices to address pandemic risks*.

¹⁴ Komisijos ir Tarybos rekomendacijos dėl bendro koordinuoto požiūrio į kelionių ribojimą.

kelionės ir imtos taikyti neaiškos sienų kirtimo taisyklės. Dėl to atitinkamai kilo sunkumų tarpvalstybiniais darbuotojams, ėmė trūkti sezoninių darbuotojų, ir tai vos keli pavyzdžiai. Bendroji rinka Europoje priklauso nuo labai judžios ir laisvos darbo jėgos.

Antra, dėl tokių situacijų imta aiškiau suvokti, kad reikia **analizuoti tiek strateginę, tiek technologinę pramonės priklausomybę ir imtis atitinkamų veiksmų**. ES ir jos prekybos partneriai tampa atsparūs, kai pasaulio rinkos yra atvertos ir integruotos į pasaulines vertės grandines, nes tai padeda švelninti sukrėtimus ir skatinti ekonomikos atsigavimą¹⁵. Per COVID-19 pandemiją paaiškėjo, kad pasaulinių vertės grandinių sutrikimai gali padaryti poveikį konkreitiems būtiniesiems produktams ir ištekliams, kaip antai medicinos atsargoms, kurios yra ypač svarbios visuomenei ir ES ekonomikai. Viena iš svarbiausių krizės pamokų – būtina geriau suprasti esamos ir galimos būsimos Europos strateginės priklausomybės sritis. Tuo remiantis bus galima kurti faktais pagrįstas, proporcingas ir tikslingas politikos priemones strateginei priklausomybei pašalinti, kartu apsaugant atvirą, konkurencingą ir prekyba pagrįstą ES ekonomiką. ES ir toliau teiks pirmenybę tarptautiniam bendradarbiavimui ir dialogui, o taip pat bus pasirengusi kovoti su nesąžininga praktika ir užsienio subsidijomis, kurios kenkia vienodoms sąlygoms bendrojoje rinkoje.

Galiausiai, po šių beprecedenčių metų matyti, kad **ekonominiai argumentai įgyvendinti žaliają ir skaitmeninę pertvarką atrodo kaip niekada svarūs**. Vidutinės trukmės laikotarpiu visa verslo veikla turės tapti tvari, o dėl COVID-19 sutrikus daugeliui tradicinių modelių keisis seni įpročiai, todėl žilioji pertvarka spartės. Pastangos užtikrinti saugią ir pakankamą prieigą prie konkurencingos švarios energijos visoje bendrojoje rinkoje bus labai svarbios siekiant užtikrinti, kad vykdydama šią pertvarką ES sustiprintų savo pramonės privalumus. Siekiant užtikrinti sėkmingą pertvarką, remti Europos pramonės konkurencingumą ir kurti kokybiškas darbo vietas, svarbiausia – kvalifikuota darbo jėga. Ekonominės veiklos tęstinumui strategiškai svarbi tapo skaitmenizacija, visiškai ir iš esmės pakeitusi tai, kaip vykdomas verslas. Pertvarkos spartėjimo sąlygomis įvairių šalių ekonomikai, įmonėms ir jų darbuotojams kyla pavojus likti nuošalyje. Šią pertvarką pradėjusios įgyvendinti įmonės ėmė diegti skaitmeninius ir žaliuosius verslo modelius bei technologijas, todėl atsidūrė palankioje padėtyje, palyginti su tomis, kurios dar to nesiėmė, todėl pokyčius inicijuojančios įmonės ir toliau turės itin svarbų pradininko pranašumą. Didėjantis vartotojų informuotumas ir tokios pertvarkos paklausa – tai taip pat galimybė, kuria reikia pasinaudoti.

Pasirengimo pokyčiams lygis yra aukštas. Mūsų tikslas tebėra konkurencingas tvarumas, grindžiamas naujomis ir dažnai skaitmeninėmis technologijomis bei paslaugomis. Įmonės pačios gali geriausiai nustatyti, kaip tapti konkurencingomis, pirmauti savo sektoriuje ir priimti joms kylančius iššūkius. Prireikus mūsų pramonės politikoje reikėtų taikyti **lanksčią viešojo ir privačiojo sektorių partnerystę ir naujų formų privačiojo ir viešojo sektorių bendradarbiavimą**, kad novatoriški sprendimai, kurių niekaip kitaip nepavyktų diegti, būtų įgyvendinami sparčiau. Įtraukiai pertvarkai bus labai svarbus sklandus socialinis dialogas.

¹⁵ Remiantis EBPO analize galima teigti ne tik tai, kad pasaulinės vertės grandinės užtikrina didžiausią ekonominį veiksmingumą, bet ir kad krizės sąlygomis atsparios tiekimo grandinės yra itin svarbios siekiant švelninti sukrėtimus, kad būtų galima prisitaikyti ir paspartinti ekonomikos atsigavimą. Plg. *Shocks, risks and global value chains: insights from the OECD METRO model*, June 2020.

Pramonės tendencijų ir konkurencingumo stebėseną

Remiantis viešai prieinamais duomenų šaltiniais, metinėje bendrosios rinkos ataskaitoje apibūdinamas pagrindinių veiklos rezultatų rodiklių (PVRR) rinkinys ekonominiams pokyčiams analizuoti ir padarytai pažangai stebėti, sutelkiant dėmesį į konkurencingumą, bendrosios rinkos integraciją, MVI, dvejopą pertvarką ir ekonomikos atsparumą. PVRR taip pat leidžia žvelgti į ateitį remiantis investicijomis ir pasitikėjimo rodikliu, apžvelgti ES ekonomikos veiksmingumą, palyginti jį su tarptautiniais partneriais ir išnagrinėti pramonės ekosistemų ypatumus. Šių rodiklių analizė, kurią Komisija atliks reguliariai, gali padėti suformuoti strateginį požiūrį į ES ekonomiką, numatyti iššūkius ir priimti pagrįstus politikos ir investavimo sprendimus.

Nors krizės poveikis turės ilgalaikių padarinių, ES ekonomikos atsigavimas jau prasidėjo. Kelių pramonės ekosistemų apyvarta beveik pasiekė iki COVID-19 buvusį lygį, net jei dinamika tebėra gana nuosaiki. Teigiamų požymių matyti ir analizuojant ekonominius vertinimus – 2021 m. balandžio mėn. padėtis gerėjo visose ekosistemose (žr. 1 pav.). Vis dėlto itin svarbu toliau stebėti visų ekosistemų atsigavimo trajektoriją. Faktiškai iš duomenų matyti, kad, nors viešosiomis intervencijomis pavyko sėkmingai apriboti nedarbą ir bankrotus, staigaus atleidimo iš darbo ir įmonių nemokumo rizika išaugo.

Visapusiškai išnaudodama esamas stebėsenos priemones (pvz., bendrosios rinkos rezultatų suvestinę), Komisija stebės pagrindinius visos ES ekonomikos konkurencingumo rodiklius, tokius kaip:

- **bendrosios rinkos integracija** – pagal ES vidaus prekybos rodiklius ar kainų įvairovę valstybėse narėse, kad būtų lengviau įvertinti, kokia politika yra palanki verslui ir inovacijų aplinkai;
- **našumo augimas** – pagal darbo našumą;
- **tarptautinis konkurencingumas** – pagal ES rinkos dalį pasaulyje ar ES išorės prekybą, kad būtų galima paremti atviros ir teisingos prieigos prie eksporto rinkų politiką;
- **viešosios ir privačios investicijos** – pagal duomenis apie grynąsias viešąsias ir grynąsias privačias investicijas (kaip BVP procentinę dalį), pirmiausia kad būtų atskleista galima ekonomikos transformacija atsižvelgiant į dvejopos pertvarkos tikslus;
- **investicijos į mokslinius tyrimus ir plėtrą** – pagal viešąsias ir privačiąsias išlaidas MTP (kaip BVP procentinę dalį), kad būtų remiamos inovacijos).

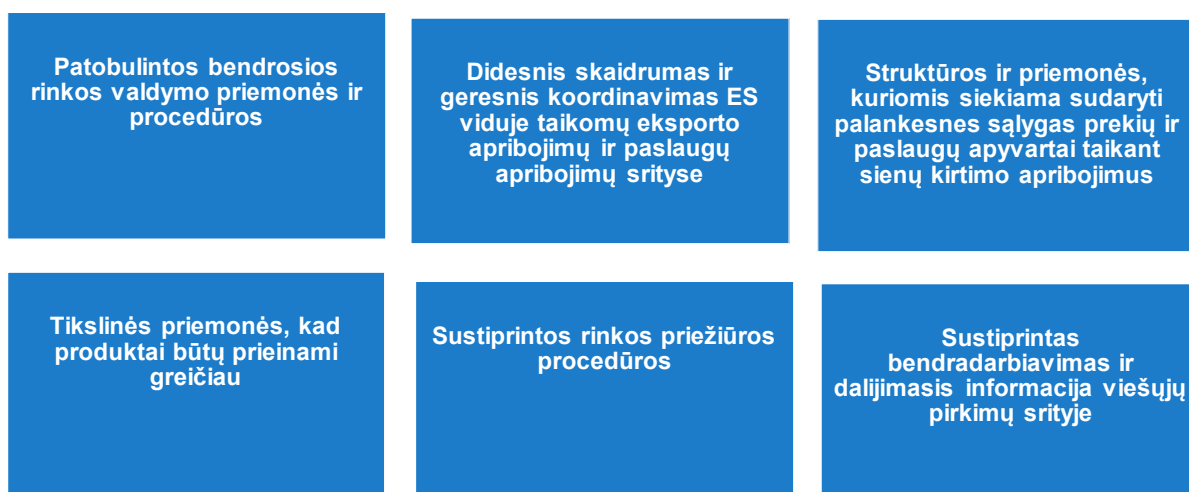
3. BENDROSIOS RINKOS ATSPARUMO DIDINIMAS

Bendrosios rinkos geresnės parengties krizėms užtikrinimas

Bendroji rinka yra svarbiausias ES turtas, užtikrinantis apibrėžtumą, mastą ir pagrindą mūsų įmonėms vykdyti veiklą pasauliniu lygmeniu, taip pat platų kokybiškų produktų prieinamumą vartotojams. Bet šio turto negalima priimti kaip savaime suprantamo dalyko. Ypač pirmosiomis pandemijos dienomis įmonės ir piliečiai nukentėjo dėl sienų uždarymo, tiekimo sutrikimų ir nuspėjamumo stokos.

Nepaisant esamų bendrosios rinkos priemonių naudingumo, per krizę paaiškėjo, kad jos galėtų būti geriau pritaikytos ekstremalioms sąlygoms. Kaip pirmininkė U. von der Leyen paskelbė

2021 m. vasario mėn.¹⁶, Komisija pasiūlys **bendrosios rinkos veikimo užtikrinimo ekstremaliomis sąlygomis priemonę**, kuri būtų struktūrinis sprendimas siekiant užtikrinti asmenų, prekių ir paslaugų prieinamumą ir laisvą judėjimą galimų būsimų krizių atveju. Ši priemonė turėtų padėti užtikrinti aktyvesnį dalijimąsi informacija, koordinavimą ir solidarumą valstybėms narėms priimant su krize susijusias priemones. Ji padės sumažinti neigiamą poveikį bendrajai rinkai, be kita ko, užtikrinant veiksmingesnį valdymą. Kartu turėtų būti sukurtas mechanizmas, kuris padėtų kritinio produktų trūkumo Europoje problemą spręsti paspartinant produktų tiekimą (pvz., nustatant standartus ir jais dalijantis, sparčiau vertinant atitiktį) ir gerinant bendradarbiavimą viešųjų pirkimų srityje. Jis bus derinamas su atitinkamomis politikos iniciatyvomis, kaip antai būsimu pasiūlymu įsteigti Europos reagavimo į ekstremaliąsias sveikatos situacijas instituciją (HERA) ir būsimu transporto ir judumo sričių nenumatytų atvejų planu, taip pat atitinkama tarptautine praktika, siekiant imtis reikiamų veiksmų susidarius ekstremalioms sąlygoms arba užtikrinti būtiniausių produktų prieinamumą ir paspartinti jų tiekimą.

2 pav. Pagrindiniai bendrosios rinkos veikimo užtikrinimo ekstremaliomis sąlygomis priemonės elementai

Gerai veikianti bendroji rinka paspartins atsigavimą

Praėjusių metų patirtis tik patvirtino, kad būtina pašalinti ilgalaikes dideles kliūtis, trukdančias geram bendrosios rinkos veikimui¹⁷. Siekiant užtikrinti gerą bendrosios rinkos veikimą, būtina aktyviai veikti daugelyje sričių:

- nuolat valdyti veiksmingą galiojančių bendrosios rinkos taisyklių laikymąsi;
- nuolat investuoti į gilesnę integraciją srityse, kuriose atsiveria daugiausia galimybių;
- kai pagrįsta, pritaikyti esamus politikos požiūrius;
- prireikus kurti naujas strategijas (pvz., dvejopai pertvarkai remti).

Nors savo metinėje bendrosios rinkos ataskaitoje Komisija periodiškai vertins pagrindines kliūtis kiekvienoje ekosistemoje, paslaugų sektoriui reikia skirti ypatingą dėmesį dėl jo dydžio¹⁸, sąveikos su prekėmis ir tarpsteminio pobūdžio.

¹⁶ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/speech_21_745.

¹⁷ Žr. SWD(2020) 54 *final* ir SWD(2021) 351, 2021 m. metinę bendrosios rinkos ataskaitą.

¹⁸ Jam tenka 70 proc. ES BVP ir atitinkama užimtumo dalis.

Šiuo metu siekiama pašalinti apribojimus ir kliūtis, visų pirma pasitelkiant **Bendrosios rinkos veikimo užtikrinimo darbo grupę**¹⁹, taip pat vykdant kitus atitinkamus veiksmus²⁰. Pastaraisiais metais pažanga keliose pagrindinėse srityse, visų pirma paslaugų sektoriuje, yra per lėta. Visapusiškai įgyvendinus **Paslaugų direktyvą** bus užtikrinama, kad valstybės narės laikytųsi esamų prievolių, įskaitant prievolę pranešti, siekiant nustatyti ir pašalinti galimas naujas reguliavimo kliūtis.

Verslo paslaugoms, kaip antai inžinerijos, architektūros, IT ir teisinėms paslaugoms, tenka iki 11 proc. ES BVP; tai yra esminiai įmonių konkurencingumo veiksniai. Vis dėlto joms trukdo ribojamosios nacionalinės taisyklės, pavyzdžiui, griežti reikalavimai, taikomi norintiems pradėti veiklą ir ją vykdyti²¹. Europos prekių standartai suteikia didelės naudos įmonėms ir vartotojams, nes dėl jų pagerėja kokybė ir padidėja sauga bei skaidrumas, taip pat sumažėja sąnaudos ir įmonėms atsiveria rinkos, tačiau Europos paslaugų standartai sudaro vos apie 2 proc. visų standartų. Paslaugų standartuose nustatomi techniniai reikalavimai, pvz., kokybės, veiklos rezultatų, sąveikumo, aplinkosaugos, sveikatos apsaugos ir saugos lygiai. Dėl jų gali padidėti vartotojų pasitikėjimas ir gali būti vykdoma tolesnė Europos paslaugų rinkų integracija. Jie gali padėti įveikti kliūtis, susijusias su nacionalinių sertifikavimo reikalavimų gausa. Komisija išnagrinės **pasiūlymo dėl teisėkūros procedūra priimamo akto dėl pagrindinių verslo paslaugų reguliavimo pagal darniuosius standartus** privalumus ir pirmiausia įvertins svarbiausias verslo paslaugų sritis, kuriose darnieji standartai galėtų užtikrinti pridėtinę vertę²².

Nors ES teisės aktais užtikrinamos įvairios privalomos teisės ir darbo sąlygos, kurios turi būti taikomos komandiruotiems darbuotojams visoje ES, iš suinteresuotųjų subjektų teikiamos grįžtamosios informacijos reguliariai matyti, kad dėl **komandiruočių darbuotojų** kyla administracinių sunkumų. Įmonėms gali būti sudėtinga siųsti inžinierius ar techninius darbuotojus į įmones ar pas galutinius naudotojus kitoje valstybėje narėje, pavyzdžiui, statybos sektoriuje. Komisija tęs darbą su valstybėmis narėmis siekdama užtikrinti, kad Darbuotojų komandiravimo direktyva būtų tinkamai perkelta į nacionalinę teisę ir įgyvendinta²³. Bendradarbiaudama su valstybėmis narėmis Komisija parengs **bendrą elektroninę formą** darbuotojų komandiravimui deklaruoti; kartu ji užtikrins, kad nebūtų daromas neigiamas poveikis teisinei sistemai ir ja pagrįstai darbuotojų apsaugai. Ši bendra skaitmeninė forma iš pradžių gali būti taikoma savanoriškai.

Per krizę taip pat paaiškėjo, kad itin svarbu užtikrinti veiksmingą **rinkos priežiūrą**, nes valstybių narių institucijoms teko susidurti su vis daugiau reikalavimų neatitinkančių ir pavojingų produktų. Tai ypač pasakytina apie kai kurias labai paklausias asmenines apsaugos priemones ir medicinos priemones. Todėl svarbu geriau užtikrinti koordinavimą, investicijas, išteklius ir

¹⁹ Bendrosios rinkos veikimo užtikrinimo darbo grupė – tai aukšto lygio forumas, kuriame Komisija ir valstybės narės bendradarbiaudamos ieško sprendimų, susijusių su bendrosios rinkos kliūtimis, kylančiomis dėl vykdymo užtikrinimo ar įgyvendinimo trūkumų. Šiais pirmaisiais metais ši grupė atliko svarbų vaidmenį vertindama valstybių narių priemones dėl sienų ir kelionių ribojimo priemones, kuriomis ribojamas laisvas judėjimas ES.

²⁰ SWD(2021) 351, 2021 m. metinė bendrosios rinkos ataskaita, I priedas.

²¹ SWD(2021) 351, 2021 m. metinė bendrosios rinkos ataskaita ir COM(2020) 93.

²² Siekiant nustatyti prioritetines sritis, būtų atlikta išsami analizė dėl galimybės taikant darniuosius standartus sudaryti palankesnes sąlygas tarpvalstybinei veiklai, išnaudoti rinkos potencialą, užtikrinti atvėrimo ir bendrą ekonominę naudą, be kita ko, MVĮ ir verslininkams. Bus išsamiai vertinamas poveikis darbo sąlygoms ir darbuotojų teisėms.

²³ COM(2019) 426 final.

valdžios institucijų skaitmenizacija tiek bendrojoje rinkoje, tiek prie Sąjungos sienų²⁴. Komisija remis rinkos priežiūros institucijas ir skatins jas paspartinti **produktų tikrinimo ir duomenų rinkimo skaitmenizaciją** ir naujausių technologijų naudojimą reikalavimų neatitinkantiems ir pavojingiems produktams atsekti, kaip paskelbta Bendrosios rinkos veikimo užtikrinimo veiksmų plane. Siekiant pagerinti parduodamų produktų atsekamumą ir kontrolę taip pat svarbu investuoti į produktų saugos ir atitikties informacijos skaitmeninimą. Be to, siekiant užtikrinti veiksmingus ir efektyvius patikrinimus, reikia didinti specialius pajėgumus.

Imantis bet kokių veiksmų pagal šią strategiją, reikia turėti omenyje MVĮ, nes jos yra pagrindinė inovacijų varomoji jėga įvairiose ekosistemose. Tai atsispindi horizontaliu lygmeniu skiriant daugiau dėmesio reglamentavimo naštai pagal atnaujintą Komisijos požiūrį į geresnį reglamentavimą – nustatydama ES politikos formavimui pritaikytą principą „kiek plius, tiek minus“, ji labiau atkreipia politikos formuotojų dėmesį į teisės aktų taikymo pasekmes ir sąnaudas, ypač mažosioms ir vidutinėms įmonėms²⁵.

MVĮ strategijoje Komisija pabrėžė poreikį užtikrinti, kad B2B santykiai būtų sąžiningesni, siekiant padėti MVĮ, kurioms dėl derybinės galios asimetrijos, palyginti su didesnėmis organizacijomis, kyla didesnis pavojus nukentėti dėl nesąžiningos verslo praktikos ir sąlygų tiek internete, tiek ne internete. Visų pirma, per krizę tapo akivaizdi **elektroninės prekybos** svarba ir būtinybė. Skaitmeninių paslaugų aktu pirmą kartą siūlomas bendras tarpininkų prievolių ir atskaitomybės taisyklių rinkinys, kurį taikant visoje bendrojoje rinkoje atsivers galimybių visoms įmonėms, įskaitant MVĮ, ir bus užtikrinama visų naudotojų aukšto lygio apsauga. Skaitmeninių rinkų akte taip pat siūlomos suderintos taisyklės, kuriomis apibrėžiama ir uždraudžiama tam tikra platformų, veikiančių kaip skaitmeniniai prieigos valdytojai, taikoma praktika, dėl kurios vertingos ir novatoriškos paslaugos galėtų nepasiekti vartotojų ar juos pasiekti lėtai, siekiant užtikrinti tinkamą bendrosios rinkos veikimą skatinant veiksmingą konkurenciją skaitmeninėse rinkose ir visų pirma konkurencingą ir sąžiningą interneto platformų aplinką. Komisija ragina teisėkūros institucijas dirbti sparčiau, kad dokumentas būtų priimtas greitai.

Per krizę buvo daugiau pavėluotų mokėjimų atvejų, o tai yra papildoma našta MVĮ. ES **pavėluotų mokėjimų stebėsenos centras**, vykdamas nesąžiningos mokėjimo praktikos stebėseną²⁶ ir nagrinėjantis, kaip pavėluoti mokėjimai pasiskirsto tiekimo grandinėje, išplės savo dabartinę veiklą, susijusią su statybos ekosistema, ir aprėps kitas. Siekdama panaikinti nesąžiningą mokėjimo praktiką, dėl kurios daugėja pavėluotų mokėjimų ir neretai kyla ilgų ginčų²⁷, Komisija sukurs ir įgyvendins bandomąsias alternatyvaus ginčų sprendimo sistemas.

2021 m. laipsniškai panaikinant lengvatas finansinis spaudimas tikriausiai padidės ir padaugės nemokumo atvejų²⁸. Visų pirma, MVĮ gali kilti didelis pavojus per daug įsiskolinti, taip pat gali išaugti rekapitalizavimo poreikis. Padaugėjus bankroto atvejų gali būti padarytas didelis poveikis visoms tiekimo grandinėms. Tam reikia koordinuoti ir kurti priemones, kurios turi būti

²⁴ 2019 m. birželio 20 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2019/1020 dėl rinkos priežiūros ir gaminių atitikties, kuriuo iš dalies keičiama Direktyva 2004/42/EB ir reglamentai (EB) Nr. 765/2008 ir (ES) Nr. 305/2011.

²⁵ COM(2021) 219, *Better Regulation: Joining forces to make better laws*, https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/better_regulation_joining_forces_to_make_better_laws_en_0.pdf

²⁶ Viena iš pagrindinių pavėluotų mokėjimų priežasčių.

²⁷ Stebėsenos centro duomenimis, ES statybos ekosistemos ginčų trukmė yra ilgiausia pasaulyje (ginčo sprendimas užtrunka vidutiniškai 20 mėnesių).

²⁸ Apskaičiuota, kad, kai parama nebebus skiriama, 11,4 proc. visų įmonių tikriausiai bus uždaryta, jei joms nepavyktų rasti naujų kreditavimo šaltinių. SWD(2021) 351, *2021 m. metinė bendrosios rinkos ataskaita*.

proporcingos būsimiems iššūkiams. Komisija yra pasiryžusi sutelkti dideles investicijas – pagal programos „InvestEU“ MVĮ liniją iki 2023 m. pabaigos į MVĮ gali būti investuota 45 mlrd. EUR.

Siekdama padėti pašalinti MVĮ kylančią **mokumo** riziką, Komisija padės keistis gerąja patirtimi dėl priemonių ir paskatų, kurias kai kurios valstybės narės taikė skirdamos tikslinę paramą gyvybingoms įmonėms. Komisija rengia specialiai MVĮ²⁹ skirtą kapitalo paramą, kuri būtų teikiama taikant programos „InvestEU“ finansinius produktus, ir prašo valstybių narių prisidėti prie ES masto pastangų. Tikslinė parama MVĮ taip pat numatyta pagal iniciatyvą „REACT-EU“.

Valstybės narės turi įvairių galimybių teikti paramą **pagal nacionalines paramos sistemas** siekiant padidinti novatoriškų MVĮ ir vidutinės kapitalizacijos įmonių mokumą ir augimą pagal valstybės pagalbos taisykles, įskaitant laikinąją valstybės pagalbos sistemą. Tai, pavyzdžiui, apima privatiems investiciniams fondams suteikiamų valstybės garantijų sistemas, kai valstybė suteikia garantiją, kad pritrauktų privatų finansavimą užuot skirdama kapitalą pati. Kita vertus, valstybės narės gali nuspręsti suteikti tam tikras grąžinamąsias priemones, kurios vėliau gali būti paverčiamos dotacijomis, priklausomai nuo įmonių atsigavimo ir gebėjimo grąžinti paskolintas lėšas.

Komisija ir toliau sieks užtikrinti, kad būtų sukurta bendroji kapitalo rinka. Pavyzdžiui, Komisija spartina MVĮ nuosavo kapitalo finansavimo veiklą, be kita ko, didina paramą veiklos plėtimo kapitalui, strateginėms investicijoms ir pradiniam viešam akcijų platinimui (PVAP). Atlikus šį darbą bus pradėta investuoti į žaliąsias ir skaitmenines technologijas visuose MVĮ gyvavimo etapuose nuo startuolių iki augimo bei plėtros etapo ir išėjimo į viešąsias rinkas. Naujo viešojo ir privačiojo PVAP fondo lėšomis bus remiamos MVĮ ir vidutinės kapitalizacijos įmonės per visą įtraukimo į biržos sąrašus procesą ir po jo³⁰. EIB grupė 2021 m. antrąjį pusmetį skelbs kvietimus suinteresuotoms fondų valdymo grupėms.

Apmokestinimas taip pat yra labai svarbus užtikrinant teisingumą ir augimą; būsimame komunikate „Verslo apmokestinimas XXI amžiuje“ bus išdėstyti konkretūs planai, kuriais bus remiami abu tikslai, įskaitant konkrečias MVĮ skirtas priemones.

ES konkurencijos politika, kuriai teks svarbus vaidmuo išsaugant vienodas sąlygas, yra vienas iš mūsų didžiausių turtų užtikrinant bendrąją rinką, kurioje remiamos įmonių inovacijos ir augimas. Konkurencijos bendrojoje rinkoje užtikrinimas prisideda prie mūsų įmonių atsparumo ir konkurencingumo pasaulinėse rinkose. Komisija taip pat toliau stebės, kaip taikoma laikinoji valstybės pagalbos sistema (kurios galiojimas yra pratęstas iki 2021 m. pabaigos) ir įgyvendinamos su COVID-19 susijusios valstybės pagalbos priemonės, siekiant laipsniškai panaikinti paramos kovai su krize priemones, kai padėtis bus geresnė, kartu užtikrinant, kad būtų išvengta skardžio efekto.

PAGRINDINIAI VEIKSMAI	AIKOTARPIS
Bendrosios rinkos veikimo užtikrinimo ekstremaliomis sąlygomis priemonė	2022 m.

²⁹ Kurios pagal „InvestEU“ reglamento 3 straipsnio 1 dalies g punktą patyrė neigiamą COVID-19 krizės poveikį ir 2019 m. pabaigoje dar nebuvo priskiriamos sunkumų patiriančioms įmonėms pagal valstybės pagalbos nuostatas.

³⁰ Remiantis Europos Komisijos tyrimu „Viešasis ir privatusis fondas ES PVAP rinkai remti“ (https://ec.europa.eu/info/evaluation-reports-economic-and-financial-affairs-policies-and-spending-activities_en), maždaug 740 mln. EUR dydžio viešųjų investicijų privatusis ir viešasis PVAP fondas Europos MVĮ ir vidutinės kapitalizacijos įmonių PVAP galėtų padidinti 10 proc.

	1 ketv.
Metinė bendrosios rinkos ataskaita	Kasmet
Galima bendra darbuotojų komandiravimo deklaracijos forma (šablonas)	2022 m. 1 ketv.
Sustiprinti ES ir importuojamų produktų bendrosios rinkos priežiūrą	2022 m. 4 ketv.
Pagal programą „InvestEU“ vykdyti veiklą, susijusią su kapitalo parama ir nuosavo kapitalo finansavimu, siekiant paremti MVĮ	Vykdoma

4. PRIKLAUSOMYBĖS KLAUSIMO SPRENDIMAS. ATVIRAS STRATEGINIS SAVARANKIŠKUMAS PRAKTIŠKAI

Atvirumas prekybai ir investicijoms yra ES, kaip svarbios importuotojos ir eksportuotojos, privalumas ir augimo bei atsparumo šaltinis. COVID-19 vis dėlto padarė neigiamą poveikį pasaulinėms tiekimo grandinėms ir nulėmė prekių trūkumą Europoje. Kaip pabrėžiama 2020 m. pramonės strategijoje, ES reikia didinti savo atvirą strateginį savarankiškumą pagrindinėse srityse³¹.

Dėl krizės dar labiau išryškėjo poreikis stiprinti ES **gebėjimą kovoti su krize ir imtis būtinų veiksmų**. Sveikatos ekosistemos tiekimo grandinės sutrikimai sukėlė ypač daug iššūkių ir dėl staiga padidėjusios paklausos, ir dėl priemonių bei darbo jėgos stygiaus, nepaisant aktyvaus ES atsako siekiant užtikrinti, kad (pasauliniai) transporto maršrutai ir tiekimo grandinės išliktų kuo atviresni ir saugesni. Dėl pastarojo meto iššūkių, pavyzdžiui, susijusių su puslaidininkių stygiu automobilių pramonėje, paaiškėjo, kad Europa yra priklausoma ir kitose konkrečiose srityse. Per pandemiją tai suvokta sparčiau ir tokios šalys kaip Jungtinės Valstijos³² buvo priverstos persvarstyti savo pozicijas pasaulinėse vertės grandinėse.

ES taip pat turi svarbių privalumų ir pajėgumų. ES susiduria su įvairia priklausomybe, tačiau ir kitos šalys priklauso nuo ES („atvirkštinė priklausomybė“). Tarpusavio priklausomybė gali būti pasaulinės vertės grandinių stabilumo elementas. Be to, ES ir mūsų partneriams būdinga bendra užsienio priklausomybė („bendra priklausomybė“). Dėl jų atsiranda galimybių stiprinti bendradarbiavimą su bendraminčiais partneriais siekiant rasti abipusiai naudingus sprendimus.

Mūsų strateginės priklausomybės sričių ir pajėgumų analizė

Kai kurie sutrikimai užklupo Europą netikėtai ir atskleidė, kad reikia **geriau suvokti, kokios yra jos strateginės priklausomybės sritys**, kokia gali būti jų raida ateityje ir koku mastu ES dėl to taptų pažeidžiama. Tokia strateginė priklausomybė daro poveikį pagrindiniams ES interesams, visų pirma susijusiems su sveikata³³, saugumu bei sauga ir galimybe naudotis pagrindiniais ištekliais ir technologijomis, kurios yra būtinos žaliajai ir skaitmeninei pertvarkai.

Atsiliepdama į Europos Vadovų Tarybos prašymą, Komisija atliko analizę „iš apačios į viršų“. Analizėje remtasi prekybos duomenimis, iš kurių galima susidaryti pirminį įspūdį apie nagrinėjamų problemų mastą. Analizėje iš 5 200 į ES importuojamų produktų jautrioje ekosistemose nustatyti 137 produktai (sudarantys 6 proc. visos ES prekių importo vertės), nuo

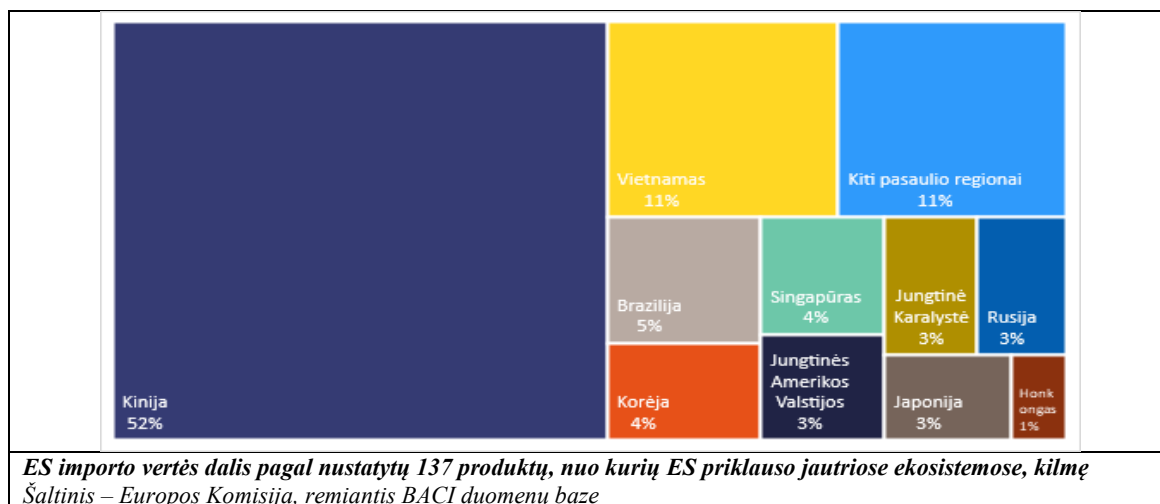
³¹ Komisijos 2021 m. strateginio prognozavimo ataskaitoje taip pat bus pateikta ilgalaikė kompleksinė Europos atviro strateginio savarankiškumo stiprinimo perspektyva.

³² *Executive Order on America's Supply Chains*

³³ Europos vaistų strategijoje numatomi veiksmai šioms su vaistų tiekimu susijusioms problemoms spręsti (COM/2020/761).

kurių tiekimo ES yra labai priklausoma, visų pirma energijai imliuose pramonės sektoriuose (kaip antai žaliavos³⁴) ir sveikatos ekosistemose (pavyzdžiui, veikliosios vaistinės medžiagos); taip pat kiti produktai, kurie yra svarbūs žaliajai ir skaitmeninei transformacijai remti.

Maždaug pusė šių produktų, nuo kurių priklausoma, importuojama iš Kinijos, taip pat iš Vietnamo ir Brazilijos. Tačiau pažeidžiamumas yra potencialiai didesnis 34 produktų (sudarančių 0,6 proc. visos ES prekių importo vertės) atžvilgiu, įvertinant galbūt menkas galimybes užtikrinti tolesnę diversifikaciją ir pakeisti juos ES produkcija. Maždaug 20 iš šių produktų yra žaliavos ir cheminės medžiagos, priskirtinos prie energijai imlių pramonės sektorių ekosistemos, o dauguma likusių produktų – prie sveikatos ekosistemos (kaip antai veikliosios vaistinės medžiagos ir kiti su sveikata susiję produktai). Iš analizės taip pat matyti, kokių iššūkių ir priklausomybės yra pažangių technologijų, kaip antai debesijos ir mikroelektronikos, srityse, labiausiai susijusiose su pasaulinės rinkos struktūra.

Analizėje taip pat atkreipiamas dėmesys į galimos vidaus priklausomybės bendrojoje rinkoje klausimą, susijusį su veiklos koncentracija pavienių įmonių lygmeniu. Tokiais atvejais ES konkurencijos politika ir vykdymo užtikrinimas gali labai padėti šalinti galimą su tokia vidaus priklausomybe susijusią riziką, užtikrinant, kad rinkos išliktų atviros ir konkurencingos.

Kartu su šia atnaujinta strategija pateikiamame Komisijos tarnybų darbiniam dokumente³⁵ pristatomos šešios **nuodugnios strateginių sričių (žaliavų, baterijų, veikliųjų vaistinių medžiagų, vandenilio, puslaidininkų ir debesijos bei tinklo paribio technologijų)** apžvalgos, pagal kurias galima tiksliau nustatyti strateginės priklausomybės kilmę ir poveikį. Komisija įtrauks valstybes nares, pramonę ir socialinius partnerius, be kita ko, padedant Pramonės forumui ar per struktūrinį dialogą dėl vaistų tiekimo saugumo³⁶ ir vaistų strategijos, kad ši analizė būtų gilinama ir kad būtų išsamiau išnagrinėta nustatyta strateginė priklausomybė.

Komisija pradės **antrą nuodugnių apžvalgų etapą**, susijusį su galima priklausomybe pagrindinėse srityse, įskaitant produktus, paslaugas ar technologijas, kurios yra svarbios dvejopai pertvarkai, kaip antai atsinaujinančioji energija, energijos kaupimas ir kibernetinis saugumas. Be

³⁴ Iki 2021 m. vasaros Komisija paskelbs papildomą išsamią ypatingos svarbos tiekimo grandinių energetikos sektoriuje analizę. Šioje analizėje pabrėžiama, kad ypatingos svarbos žaliavos ir perdirbtos medžiagos yra būtinos siekiant užtikrinti energetinį saugumą ir sėkmingą perėjimą prie švarios energijos.

³⁵ *SWD dėl strateginių priklausomybių ir pajėgumų*, SWD(2021) 352.

³⁶ https://ec.europa.eu/health/human-use/strategy/dialogue_medicines-supply_en.

to, Komisijos ypatingos svarbos technologijų stebėjimo centro stebėsenos sistema³⁷ ir periodinio vertinimo procesas apims ir esamą priklausomybę, ir ateities (technologinės) priklausomybės riziką.

Strateginės priklausomybės mažinimo ir prevencijos priemonių rinkinio sudarymas

Daugeliu atvejų pati pramonė, taikydama savo įmonių politiką ir sprendimus, geriausiai gali padidinti atsparumą ir sumažinti bet kokią priklausomybę, kuri gali lemti pažeidžiamumą, be kita ko, diversifikuodama tiekėjus ir pakeisdama medžiagas kitomis žaliavomis. Vis dėlto būna situacijų, kai dėl gamybos ar tiekimo šaltinių koncentracijos tik vienoje geografinėje vietovėje alternatyvių tiekėjų nėra.

Strateginės svarbos srityse Komisija nustato viešosios politikos priemonės, kuriomis galima remti pramonės pastangas imtis veiksmų dėl tokios priklausomybės ir nustatyti strateginių pajėgumų poreikius, tokias kaip pasiūlos ir paklausos diversifikavimas, kai įmanoma, pasitelkiant skirtingus prekybos partnerius, bet taip pat, prireikus, atsargų kaupimas ir savarankiškas veikimas. Tokios priemonės paprastai turėtų būti grindžiamos **įvairiais veiksmais**, kurie būtų tiksliniai ir proporcingi ekosistemų poreikiams ir nustatyti rizikai. Komisija glaudžiai bendradarbiaus su atitinkamais suinteresuotaisiais subjektais, kad nustatytų priemones, kurias taikant būtų stiprinama ES pozicija pasaulinėse vertės grandinėse, be kita ko, stiprinant ir diversifikuojant išorės prekybą, sukuriant naujų galimybių mažas ir vidutines pajamas gaunančioms šalims. Labiau žiedinė ekonomika ir didesnis išteklių naudojimo efektyvumas taip pat padeda mažinti priklausomybę ir didinti atsparumą. Be to, taikydama šias priemones ES turėtų turėti galimybę didinti savo pajėgumus pasinaudodama atviromis ir konkurencingomis rinkomis pagrįstos visapusiškai veikiančios bendrosios rinkos privalumais. Ji pasinaudos savo prioritetiniais santykiais su artimiausiais kaimynais, visų pirma su tais, kurie jau dalyvauja reguliavimo konvergencijos su ES procese.

Kaip numatyta Prekybos politikos peržiūroje³⁸, Komisija sieks diversifikuoti tarptautines tiekimo grandines ir **įgyvendinti tarptautinės partnerystės projektus**, kad pagerintų pasirengimą.

Srityse, kuriose egzistuoja Europos Sąjungai ir partneriams³⁹ bendra priklausomybė, ES gali nuspręsti su mūsų artimiausiais sąjungininkais ir partneriais sutelkti išteklius ir kurti stipresnes bei įvairesnes alternatyvias tiekimo grandines. Transatlantiniai santykiai ir plėtos bei kaimynystės politika yra tokių pastangų kertiniai akmenys, taip pat kaip laisvosios prekybos susitarimai su mūsų partneriais ir prekybos blokais. Kalbant apie pirmąjį aspektą, bendradarbiavimo platforma galėtų tapti siūloma ES ir JAV prekybos ir technologijų taryba.

Komisija taip pat toliau nagrinės atvirkštinę priklausomybę ir nustatys sritis, kuriose kitos šalys priklauso nuo ES. Geresnis tokios tarpusavio priklausomybės supratimas gali padėti geriau pagrįsti ES politikos atsaką.

Komisija toliau remis **pramonės aljansus** strateginėse srityse, kuriose tokie aljansai laikomi geriausia priemone paspartinti veiklai, kuri priešingu atveju nebūtų plėtojama; kuriose jie padeda

³⁷ COM(2021) 70, *Civilinės, gynybos ir kosmoso pramonės šakų sinergijos veiksmų planas*.

³⁸ COM(2021) 66.

³⁹ Pvz., jautrių ekosistemų analizėje nustatyta maždaug 20 iš Kinijos importuojamų produktų, nuo kurių ir ES, ir JAV labai priklauso (be kita ko, sveikatos, energijai imlių pramonės šakų, atsinaujinančiosios energijos ir skaitmeninių technologijų bei elektronikos ekosistemose). Tas pats pasakytina apie kitus artimus ES prekybos partnerius.

pritraukti privačius investuotojus aptarti naujas verslo partnerystės iniciatyvas ir modelius atvirai, skaidriai ir visapusiškai laikantis konkurencijos taisyklių ir kuriose yra inovacijų ir didelės vertės darbo vietų kūrimo potencialas. Komisija skirs ypatingą dėmesį, kad aljansai būtų įtraukūs startuoliams ir MVI. Tokie aljansai turėtų papildyti viešojo ir privatačio sektorių partnerystės iniciatyvas⁴⁰ ir būti plati bei atvira platforma strateginėms veiksmų gairėms kurti ir veiksmingam mokslinių tyrimų, plėtros ir inovacijų investavimo planų koordinavimui siekiant konkrečiose ekosistemose diegti atitinkamas technologijas. Komisija jau inicijavo pramonės aljansus trijose iš šešių sričių, dėl kurių Komisija šiame komunikate pateikia nuodugnius apžvalgas: žaliavų, baterijų ir vandenilio.

Remdamasi šia teigiama patirtimi, Komisija ruošiasi inicijuoti du aljansus, kurie jau buvo paminėti naujojoje pramonės strategijoje ir Komunikate dėl skaitmeninio dešimtmečio skaitmeninėje srityje: **Procesorių ir puslaidininkinių technologijų aljansą** ir **Pramonės duomenų, tinklo paribio ir debesijos technologijų aljansą**. Šie aljansai susies įvairius suinteresuotuosius subjektus ir padės pasiekti pagrindinius ES politikos tikslus mikroelektronikos srityje ir sustiprinti Europos pramonės pozicijas pasaulinėje debesijos ir tinklo paribio kompiuterijos rinkoje, visų pirma atsižvelgiant į tendenciją didinti duomenų apdorojimo pajėgumų platinimą bei decentralizavimą ir poreikį sudaryti sąlygas kurti sietinės ir nuo pardavėjų nepriklausomos debesijos ekosistemą.

Komisija taip pat svarsto galimybę kurti: i) **Erdvėlaivių paleidimo įrenginių aljansą**, kad suburtų visus – didelius ir mažus – subjektus, kurie bendromis pastangomis kurtų pasauliniu mastu konkurencingą, ekonomiškai efektyvią ir savarankišką ES prieigą prie kosmoso; ir ii) **Nulinės taršos aviacijos aljansą**, kad užtikrintų rinkos parengtį revoliucingoms orlaivių konfigūracijoms (pvz., vandenilio, elektros), panaudojant esamas investicijas pagal iniciatyvą „Švarus dangus“, prisidedant prie Europos 2050 m. neutralaus poveikio klimatui tikslo ir visapusiškai sąveikaujant su Atsinaujinančiųjų išteklių energijos ir mažo anglies dioksido kiekio degalų aljansu⁴¹; jo kūrimo galimybė šiuo metu svarstoma.

Komisija ir toliau remis valstybių narių pastangas sutelkti viešuosius išteklius įgyvendinant **bendriems Europos interesams svarbius projektus** srityse, kuriose vien rinka negali užtikrinti proveržio inovacijų, kaip kad baterijų⁴² ir mikroelektronikos⁴³ srityse. Valstybės narės ir įmonės kartu išreiškė susidomėjimą dalyvauti papildomuose bendriems Europos interesams svarbiuose projektuose, kaip antai naujos kartos debesijos, vandenilio, mažo anglies dioksido kiekio pramonės, vaistų projektuose, taip pat antrame pažangiųjų puslaidininkinių Europos interesams svarbiame projekte. Komisija atidžiai išnagrinės šiuos projektų planus ir, jeigu tenkinami kriterijai, remis juos, kol jie pasieks brandos etapą. Atitinkamais atvejais (pavyzdžiui, baterijų atveju) rengti tokius projektus gali padėti pramonės aljansai.

ES biudžeto lėšomis taip pat gali būti remiamos investicijos į strateginės svarbos sritis. Pavyzdžiui, į nacionalinius ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planus galima įtraukti įnašus į valstybių narių dalis pagal programą „InvestEU“, o valstybės narės savo nacionalinių asignavimų dalis gali naudoti investicijoms į tokius sektorius.

⁴⁰ Įskaitant strategines mokslinių tyrimų ir inovacijų darbotvarkes, įgyvendinamas pagal programą „Europos horizontas“ grindžiamas pramonės ir valstybių narių remiamas partnerystės iniciatyvas, kuriomis grindžiamos EMTE pramonės technologijų veiksmų gairės (COM(2020) 628), p. 10. Pagal programą „Europos horizontas“ siūlomos 49 viešojo ir privatačio sektorių partnerystės iniciatyvos ir beveik 25 mlrd. EUR ES įnašas, siekiant sutelkti bent tokią pat sumą iš privačių partnerių ir valstybių narių.

⁴¹ COM(2020) 789, *Išsami darnaus ir išmanaus judumo strategija*.

⁴² https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_21_226.

⁴³ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/et/ip_18_6862.

Strateginė priklausomybė gali turėti **ypatingą poveikį MVĮ** – nuo didesnių tiekėjo keitimo sąnaudų iki gyvybingų startuolių bendruomenių ir novatoriškų mažesnių teikėjų stygiaus. 2021 m. Europos klasterių bendradarbiavimo platforma ir Europos įmonių tinklas, pasinaudodami bendru 61 mln. EUR biudžetu pagal Bendrosios rinkos programą, imsis ryžtingesnių veiksmų, kad padėtų MVĮ įveikti sutrikimus ir pašalinti pažeidžiamumą arba užtikrinti diversifikaciją užmezgant ryšius su naujais vietos ir tarpvalstybiniais partneriais, ir taip padės didinti MVĮ atsparumą. Lankstesnes tiekimo grandines padėtų sukurti ir skaitmeniniai sprendimai, kaip antai pramoninės gamybos duomenų erdvės.

Pasaulinė lyderystė technologijų srityse neatsiejama nuo pirmavimo **nustatant** sąveikumą užtikrinančius **standartus**. Pasaulinio lygmens konvergencija, susijusi su tais pačiais tarptautiniais standartais, padeda sumažinti prisitaikymo išlaidas ir sustiprina ES ir pasaulines vertės grandines. Kad ES išlaikytų savo įtaką nustatant pasaulinius standartus, jos pačios standartizacijos sistema, sudaranti bendrosios rinkos pagrindą, turi veikti lanksčiai ir veiksmingai. Kad ir kokios tai būtų sritys – vandenilio, baterijų, jūros vėjo energijos, saugių cheminių medžiagų, kibernetinio saugumo ar kosmoso duomenų, – mūsų pramonei reikia Europos ir tarptautinių standartų, kuriais būtų laiku grindžiama dvejopa pertvarka. Pasaulinio lygmens pirmavimą šiose pagrindinėse prioritetinėse standartų srityse taip pat labai svarbu užtikrinti ir siekiant ES pramonės sektorių konkurencingumo ir atsparumo.

Komisija pristatys **standartizacijos strategiją**. Ja bus grindžiama ryžtingesnė pozicija dėl Europos interesų standartizacijos srityje (ES ir visame pasaulyje) ir siekio atvirai dirbti su kitais tam tikrose abipusio intereso srityse (pvz., su JAV ir Kanada teisėto ir etiško DI naudojimo srityse). Atsižvelgdama į tai, Komisija įvertins, ar šiems tikslams pasiekti reikia iš dalies keisti Standartizacijos reglamentą. Bendra Komisijos ir Europos standartizacijos organizacijos (ESO) darbo grupė nustatys suderintus sprendimus, kad būtų greitai priimami itin svarbiais laikomi standartai. Komisija taip pat skirs ypatingą dėmesį standartizacijos poreikių, kuriais grindžiama dvejopa pramonės ekosistemų pertvarka, nustatymui.

Europos įmonėms reikalingos vienodos sąlygos visame pasaulyje ir bendrojoje rinkoje. ES konkurencijos ir prekybos politika turi išlikti ryžtinga kovojant su nesąžiningais bei prievartos veiksmais ir palanki tarptautiniam bendradarbiavimui siekiant spręsti bendras pasaulio problemas. Kartu su šiuo komunikatu Komisija siūlo teisinę priemonę, kuria būtų sprendžiamas galimai **iškraipiančio užsienio subsidijų poveikio** bendrajai rinkai klausimas. Taip bus užtikrinama, kad galimai iškraipiančio poveikio subsidijos, kurias užsienio vyriausybės skiria įmonėms, norinčioms įsigyti ES įmonę ar pateikti viešųjų pirkimų pasiūlymą, nebeliktų neįvertintos. Komisija ir toliau kartu su mūsų prekybos partneriais spręs iškraipiančio poveikio pramonės subsidijų problemą.

Viešosios išlaidos vykdant viešuosius pirkimus sudaro 14 proc. ES BVP per metus. Europos viešųjų pirkimų sistema gali padėti didinti įmonių konkurencingumą, be kita ko, taikant strateginius kriterijus, visų pirma žaliams, socialiniams ir novatoriškiems pirkimams, kartu užtikrinant skaidrumą ir konkurenciją. Taip pat svarbu didinti novatoriškus skaitmeninių sprendimų pirkimus ir pirkimus MTP srityje⁴⁴. Be to, Komisija parengs **gaires, kaip**

⁴⁴ Nepakankamų investicijų į Europos novatoriškus viešuosius pirkimus lygis, palyginti su pagrindiniais prekybos partneriais, yra didžiausias skaitmeninių sprendimų ir MTP pirkimų srityse (nepakankamų investicijų koeficientas yra atitinkamai 3 ir 5).

<https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/news/final-report-available-benchmarking-innovation-procurement-investments-and-policy-frameworks-across>.

veiksmingai naudoti viešuosius pirkimus siekiant didinti pagrindinių ekosistemų atsparumą, naudodama priemonių rinkinį, kad padėtų viešiesiems pirkėjams nustatyti ir įveikti strateginę tiekimo riziką, pašalinti priklausomybę ir diversifikuoti tiekėjų bazę.

PAGRINDINIAI VEIKSMAI	LAIKOTARPIS
Priimti pasiūlymą dėl galimai iškraipiančio užsienio subsidijų poveikio bendrajai rinkai	2021 m. gegužės mėn.
Periodiškai peržiūrėti strateginės priklausomybės sritis ir stebėti su strategine priklausomybe susijusią riziką	Nuo 2021 m.
Įvertinti tarptautinės partnerystės projektus ir bendradarbiavimą siekiant sumažinti strateginę priklausomybę	Nuo 2021 m.
Sukurti aljansus procesorių ir puslaidininkų technologijų, taip pat pramonės duomenų, tinklo paribio ir debesijos technologijų srityse	2021 m. 2 ketv.
Sustiprinti veiksmus, susijusius su MVĮ tiekimo grandinių sutrikimais ir pažeidžiamumu	2021 m. 4 ketv.
Priimti standartizacijos strategiją	2021 m. 3 ketv.
Parengti gaires dėl strateginės priklausomybės nustatymo ir mažinimo vykdant viešuosius pirkimus	2022 m. 1 ketv.

5. DVEJOPOS PERTVARKOS PASPARTINIMAS

2020 m. pramonės strategijoje buvo pateiktas veiksmų sąrašas ES pramonės žaliajai ir skaitmeninei pertvarkai paremti; daugelis tų veiksmų jau įgyvendinta⁴⁵, bet pandemija padarė didžiulį poveikį šios transformacijos spartai ir mastui. Dabar kaip niekada aišku, kad tvarumo ir skaitmenizacijos siekiančios įmonės turi daugiau galimybių būti sėkmingos. Todėl įmonių skaitmeninė transformacija yra vienas iš keturių svarbiausių skaitmeninės politikos kelrodžio aspektų⁴⁶.

Bendras pertvarkos krypčių numatymas atitinkamose pramonės ekosistemose

2021 m. metinėje bendrosios rinkos ataskaitoje⁴⁷ pateikiama pirmoji iššūkių, kylančių **14-oje pramonės ekosistemų**, kurios nustatytos iki šiol, analizė, aprėpianti ir proveržio iniciatyvas, kurių jau imtasi siekiant įgyvendinti dvejopą pertvarką ir padidinti atsparumą. Pavyzdžiui, Komisijos tarnybų darbiniam dokumente⁴⁸ dėl netaršios ir konkurencingos plieno gamybos Europoje išsamiai nagrinėjama, ką žaliąji ir skaitmeninė pertvarka reiškia šiam konkrečiam sektoriui, ir paaiškinama, kaip ES politikos priemonės padeda užtikrinti sektoriaus lyderystę įgyvendinant pertvarką.

Remiantis šia analize kartu su pramone, valdžios institucijomis, socialiniais partneriais ir kitais suinteresuotaisiais subjektais prireikus galima nubrėžti ekosistemų **pertvarkos trajektorijas**. Šios trajektorijos padės vadovaujantis principu „iš apačios į viršų“ geriau suprasti reikalingų veiksmų mastą, sąnaudas, ilgalaikę naudą ir sąlygas įgyvendinant svarbiausių ekosistemų dvejopą pertvarką, kad būtų galima parengti tinkamą ir tvariam konkurencingumui palankų planą. Tokiame plane reikėtų atsižvelgti į atitinkamus įvesties duomenis, kaip antai pramonės

⁴⁵ SWD(2021) 351, 2021 m. metinė bendrosios rinkos ataskaita, 3 skirsnis ir II priedas.

⁴⁶ COM(2021) 118 *final*.

⁴⁷ SWD(2021) 351, 2021 m. metinė bendrosios rinkos ataskaita, III priedas.

⁴⁸ SWD(2021) 353, *Toward Competitive and Clean European Steel*.

technologijų veiksmų gaires, paskelbtas komunikate dėl Europos mokslinių tyrimų erdvės⁴⁹ ir parengtas pagal Civilinės, gynybos ir kosmoso pramonės šakų sinergijos veiksmų planą⁵⁰.

Pirmenybę reikėtų teikti toms ekosistemoms ir sektoriams, kuriuose kyla daugiausia iššūkių įgyvendinant klimato bei tvarumo tikslus ir vykdant skaitmeninę transformaciją ir kurių konkurencingumas yra nuo to priklausomas, kaip antai energijai imliems pramonės sektoriams (įskaitant chemijos ir plieno sektorius)⁵¹ ir statybai, taip pat sektoriams, kuriems krizė padarė didelį poveikį ir kurių greitesniam atsigavimui būtų svarbu paspartinti dvejopą pertvarką (kaip antai turizmo ir judumo sektoriams⁵²).

Ekonominiai argumentai įgyvendinti žaliają ir skaitmeninę pertvarką

ES pramonei svarbūs ir iššūkiai, ir galimybės, kuriuos lemia dvejopos pertvarkos įgyvendinimas. Ji yra pasiruošusi investuoti, bet nori nuspėjamumo ir aiškių ekonominių argumentų, nuoseklios ir stabilios reglamentavimo sistemos, pagal kurią būtų galima naudotis pajėgumais ir infrastruktūra, finansuoti ir diegti inovacijas, naudotis žaliavomis ir dekarbonizuota energija, diegti neutralaus poveikio klimatui ir žiedinių produktų paklausos priemones ir turėti reikiamus įgūdžius. Tai būtina, kad pertvarka būtų konkurencinga.

ES tiesioginė galimybė paremti tokius ekonominius argumentus yra susijusi su jos pastangomis užtikrinti **ekonomikos atsigavimą**. ES biudžeto lėšas ir programą „NextGenerationEU“ ir visų pirma – Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonę reikėtų naudoti kaip atspirties tašką siekiant paspartinti Europos ekonomikos atsigavimą ir aiškiau įsipareigoti įgyvendinti žaliają ir skaitmeninę pertvarką. Atsižvelgdama į toliau išvardytų sričių svarbą visose valstybėse narėse, į joms reikalingas labai dideles investicijas ir į jų potencialą kurti darbo vietas ir skatinti ekonomikos augimą, taip pat pasinaudoti žaliosios ir skaitmeninės pertvarkos teikiama nauda, Komisija primygtinai ragina valstybes nares į nacionalinius ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planus įtraukti investicijas ir reformas kai kuriose pavyzdinėse srityse⁵³. Šiuo metu Komisija atidžiai vertina nacionalinius planus ir stebės jų įgyvendinimą visų pirma siekdama užtikrinti, kad bent 37 proc. finansavimo būtų skiriama žaliosioms investicijoms ir bent 20 proc. – skaitmenizacijai. Pagal daugelį nacionalinių ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planų finansavimas bus skiriamas žaliosioms ir skaitmeninėms investicijoms į MVĮ. 2021–2027 m. sanglaudos politikos fonduose daug dėmesio bus skiriama dvejopai pertvarkai, taip prisidedant prie žaliosios ir skaitmeninės ES ekonomikos transformacijos.

Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planuose siūloma beprecedentė galimybė sutelktomis jėgomis įgyvendinti **daugiašalius projektus**, kad būtų formuojami skaitmeninei ir žaliajai pertvarkai būtini pajėgumai. Kelios valstybės narės pareiškė ketinančios į savo nacionalinių planų projektus įtraukti daugiašalius projektus. Įgyvendinant tokius projektus būtų galima paspartinti labai reikalingas investicijas vandenilio, 5G koridorių, bendros duomenų infrastruktūros ir paslaugų, tvaraus transporto, blokų grandinių ar Europos skaitmeninių inovacijų centrų srityse. Komisija vertina galimybes įdiegti veiksmingą mechanizmą, kurį taikant

⁴⁹ COM(2020) 628 final, *Nauja Europos mokslinių tyrimų ir inovacijų erdvė*.

⁵⁰ COM(2021) 70 final, *Civilinės, gynybos ir kosmoso pramonės šakų sinergijos veiksmų planas*.

⁵¹ Reikėtų užtikrinti pertvarkos trajektorijų ir orientacinių savanoriškų veiksmų gairių sinergiją, kaip numatyta Europos klimato teisės akto reglamente.

⁵² *Darnaus ir išmanaus judumo strategija. Europos transporto kelias į ateitį* (COM(2020) 789 final).

⁵³ *2021 m. metinė tvaraus augimo strategija*, COM(2020) 575 final. Pavyzdinės sritys: pagreitinimas, renovacija, įkrovimas ir degalų papildymas, ryšys, modernizavimas, plėtra, persikvalifikavimas ir įgūdžių tobulinimas.

tokie daugiašaliai projektai būtų įgyvendinami sparčiau, visų pirma galimybę sujungti valstybių narių ir ES finansavimą⁵⁴.

Užtikrinant konkurencijos taisyklių, visų pirma valstybės pagalbos taisyklių, vykdymą bus užtikrinama, kad viešasis ekonomikos gaivinimo finansavimas ne pakeistų papildomas privačias investicijas, o jas pritrauktų. Komisija taip pat **iš esmės peržiūri ES konkurencijos taisykles**, kad jomis būtų galima remti žaliąją ir skaitmeninę pertvarką europiečių naudai, kai konkurencinė aplinka pasaulyje taip pat iš esmės keičiasi. Peržiūrėjus **aplinkosaugos ir energetikos sričių valstybės pagalbos taisykles**, valstybės narės turės daugiau galimybių padėti įmonėms sumažinti savo gamybos procesų priklausomybę nuo iškastinio kuro ir įsidiesti žalesnes technologijas pagal žaliąjį kursą ir naująją pramonės strategiją. **bendriems Europos interesams svarbiems projektams taikomos valstybės pagalbos taisyklės** padeda paspartinti tarpvalstybines investicijas į pažangias inovacijas, kai rizika tektų ne vien rinkai ir tik kai teigiamas rinkos iškraipymo pašalinimo poveikis yra didesnis nei akivaizdaus bendrosios rinkos iškraipymo rizika. Nors iš neseniai atlikto esamo Komunikato dėl bendriems Europos interesams svarbių projektų vertinimo matyti, kad nuostatos yra veiksmingos, būtina atlikti tam tikras tikslines korekcijas, be kita ko, siekiant toliau skatinti jų atvirumą ir palengvinti MVĮ dalyvavimą, taip pat teikti gaires dėl nacionalinių biudžetų ir ES programų lėšų sutelkimo kriterijų. Naujosios regioninės valstybės pagalbos gairės suteiks galimybę valstybėms narėms remti nepalankiausias sąlygas turinčius regionus, kad jie atsigautų ir mažintų skirtumus, taip pat pereinamojo laikotarpio ar struktūrinių sunkumų patiriančius regionus, kartu užtikrinant vienodas sąlygas valstybėms narėms.

Vertindama **valstybės pagalbos plačiajuosčio ryšio diegimui gaires**, Komisija įvertina, ar tos taisyklės yra tinkamos ir ar dera su pastarojo meto technologijų ir rinkos pokyčiais, kad visiškai atitiktų ES užmojus diegti plačiajuosčio ryšio infrastruktūrą atsižvelgiant į politikos tikslus, nustatytus, *inter alia*, komunikatuose dėl gigabitinės visuomenės ir skaitmeninio dešimtmečio. Be to, vykdoma **horizontaliesiems įmonių susitarimams taikomų antimonopolinių taisyklių peržiūra** apims, be kita ko, žaliajai ir skaitmeninei pertvarkai svarbius klausimus, kaip antai mokslinių tyrimų ir plėtros susitarimus, taip pat bus parengtos gairės dėl vadinamųjų tvarumo susitarimų ir konkurencijai palankių dalijimosi duomenimis ir duomenų sutelkimo susitarimų. Be to, vykdant Vertikaliosios bendrosios išimties reglamento ir vertikalųjų gairių peržiūrą siekiama labiau suderinti taikytinas taisykles su naujomis rinkos realijomis (visų pirma atsižvelgiant į elektroninės prekybos ir pardavimo internetu augimą) ir parengti naujas gaires įmonėms šiais klausimais. Taip pat peržiūrimas **Pranešimas dėl rinkos apibrėžimo**, atsižvelgiant į pokyčius, pavyzdžiui, susijusius su skaitmenizacija ir globalizacija. **Peržiūradama prekybos politiką** Komisija yra parengusi planą, pagal kurį prekybos politika būtų visapusiškai išnaudojama vykdant dvejopą pertvarką. Sutelkdama dėmesį į prekybos ir investicijų susitarimų įgyvendinimą ES išnaudos visas numatytas lankstumo galimybes galiojančiuose prekybos susitarimuose, kad jie būtų tinkami ir kad būtų atsižvelgiama į naujus iššūkius, susijusius su žaliaja ir skaitmenine pertvarka.

Siekdama paremti žaliojo atsigavimo finansavimą, Komisija rengia **atnaujintą tvaraus finansavimo strategiją** ir teisėkūros iniciatyvą dėl **tvaraus įmonių valdymo**, kurioje numatomas įmonių atliekamas išsamus patikrinimas. Be to, parama žaliosioms investicijoms bus skiriama kartu kuriant naujus žaliojo finansavimo standartus.

⁵⁴ Kaip paskelbta komunikate „2030 m. skaitmeninės politikos kelrodis“, COM(2021) 118 *final*.

Iki 2021 m. vasaros atostogų Komisija pateiks **pasirengimo įgyvendinti 55 proc. tikslą** dokumentų rinkinį, kuriame bus numatyta nuosekli pagrindinių 2030 m. klimato ir energetikos dokumentų rinkinio priemonių peržiūra, siekiant užtikrinti, kad iki 2050 m. Europos poveikis klimatui taptų neutralus. Komisija pristatys **pasienio anglies dioksido korekcinį mechanizmą**, skirtą tam tikriems sektoriams, kad būtų galima veiksmingiau pašalinti anglies dioksido nutekėjimo riziką, visapusiškai laikantis PPO taisyklių. Esamas anglies dioksido rizikos, su kuria susiduria pasaulinėje rinkoje konkuruojančios energijai imlios pramonės šakos, įvertinimo priemonės reikėtų toliau taikyti, kol bus visiškai įgyvendintos alternatyvios priemonės. Atsižvelgdama į įvairius visame pasaulyje taikomus anglies dioksido apmokestinimo metodus, Komisija ir toliau kreipsis į ES tarptautinius partnerius, kad rastų bendradarbiavimo pagrindą šioje srityje.

Programa „Europos horizontas“ ir visos jos priemonės, t. y. partnerystės iniciatyvos⁵⁵, Europos inovacijų taryba ir Inovacijos ir technologijos institutas, bus remiama naujos kartos Europos masto inovacijų ekosistema žaliajai ir skaitmeninei pertvarkai. **Inovacijų fondas** ir toliau teiks itin svarbią paramą komerciniam novatoriškų mažo anglies dioksido kiekio technologijų pristatymui įvairiuose sektoriuose. Rengdama pasiūlymą dėl peržiūrėtos ATLPS direktyvos, Komisija svarsto galimybę pasiūlyti **europinį požiūrį į sandorius dėl anglies dioksido kainų skirtumo**, naudoti ATLPS pajamas ir Inovacijų fondo lėšomis papildyti kitas paramos formas.

Dabartinės investicijos į atsinaujinančiosios energijos išteklius, energijos kaupimą, tinklus, jungtis ir pramonės transformaciją ES yra pernelyg lėtos⁵⁶. Kad žaliaji pertvarka padėtų užtikrinti iš tiesų tvarų konkurencingumą, pramonei reikia galimybių naudotis gausia, įperkama ir mažiau anglies dioksido į aplinką išskiriančia elektros energija, o tam reikia dėti papildomas pastangas. Komisija bendradarbiaus su valstybėmis narėmis, kad padidintų jų užmojų atsinaujinančiosios energijos srityje ir supaprastintų leidimų suteikimo procedūras. Energetikos ir pramonės geografijos laboratorija (tai priemonė, kurią bendradarbiaudamas su suinteresuotaisiais pramonės subjektais kuria Komisijos Jungtinis tyrimų centras) teiks geoerdvinę informaciją įmonėms ir energetikos infrastruktūros planuotojams. Pramoniniai vartotojai, MVĮ ir bendruomenės taip pat gali bendradarbiauti siekdami užtikrinti ilgalaikį kainų saugumą įgyvendinant atsinaujinančiosios energijos projektus ir sumažinant aplinkosauginį pėdsaką. 2021 m. birželio mėn. peržiūredama Atsinaujinančiųjų išteklių energijos direktyvą Komisija svarstys priemones, kuriomis galima paremti **įmonių atsinaujinančiosios energijos pirkimo sutarčių** įgyvendinimą ir pašalinti visas nepagrįstas kliūtis.

Vėjo jėgainių, fotovoltinių saulės plokščių ir pažangiųjų energetikos technologijų **rinkos plėtra** ir augimas pasaulyje yra svarbi galimybė, nes dėl didesnio masto turėtų sumažėti pramonės ir plačiosios visuomenės energijos sąnaudos. Komisija palankiai vertina pastangas plėtoti šių technologijų gamybą ES, pavyzdžiui, pagal sektoriaus Europos saulės energetikos iniciatyvą. Komisija taip pat imasi veiksmų, susijusių su ekologinio saulės plokščių projektavimo priemonėmis, įskaitant galimus anglies dioksido išmetimo rodikliui taikytinus reikalavimus.

⁵⁵ Apima, be kita ko, netaršios plieno gamybos, perdirbimo pramonės, vandenilio, baterijų, netaršaus kelių transporto, netaršios aviacijos, netaršaus vandens transporto, tvarios apstatytos aplinkos ir pažangiosios gamybos sritis.

⁵⁶ SWD(2020) 176 *final*, *Impact Assessment accompanying the 2030 Climate Target Plan* (12 lentelė); Agora-Energiewende & EMBER (2021): *The European Power Sector in 2020*. Naujausiuose nacionaliniuose energetikos ir klimato srities veiksmų planuose nurodoma, kad 2020–2030 m. vėjo ir saulės energijos gamyba didės 72 TWh per metus, tačiau 55 proc. klimato srities tikslui pasiekti reikėtų 93–100 TWh per metus.

Europos **žaliavų** aljansas (ERMA) kuria projektą, susijusį ir su retųjų žemių bei magnetų vertės grandinėmis, ir su energijos kaupimu ir energiją konvertuojančiomis medžiagomis. Jeigu būtų įgyvendinti visi ERMA numatyti projektai, iki 2030 m. net 60 proc. visos ES per metus įrengiamos vėjo energetikos galios gali būti naudojami ES pagaminti retųjų žemių magnetai, o ES pasiūla iki 2030 m. patenkintų 20 proc. prognozuojamos nikelio paklausos⁵⁷.

Itin svarbios bus tolesnės pastangos kurti tvarius produktus, užtikrinti **žiedinę ekonomiką**, surinkti ir perdirbti daugiau žaliavų, taip pat sukurti veikiančią antrinių žaliavų rinką. Komisijos pasiūlyme dėl Baterijų reglamento numatoma novatoriška baterijų reglamentavimo sistema, taikoma visą jų gyvavimo ciklą.

MVĮ gali pasinaudoti žaliaja pertvarka, bet joms reikia patarimų ir finansinės paramos, kad jos ta pertvarka pasinaudotų kuo geriau. Europos įmonių tinklas jau pasitelkia tvarumo patarėjus, kad jie rengtų tikslinius patarimus MVĮ. Visapusišką veiklą jie pradės nuo 2022 m. Jie skatins ir MVĮ inovacijas mažo anglies dioksido kiekio elektros energijos gamybos srityje, įskaitant saulės plokščių naudojimą, ir energijos vartojimo efektyvumo srityje. Skaitmenizacija taip pat yra itin svarbi MVĮ, kad visos atitinkamos platformos⁵⁸ veiktų kartu ir padėtų MVĮ jų ekosistemose, pvz., priimant duomenimis pagrįstus verslo modelius ir diegiant apsaugos nuo kibernetinių grėsmių sprendimus. Iki 2023 m. pagal Skaitmeninės Europos programą į Europos skaitmeninių inovacijų centrus, kurie MVĮ vietos lygmeniu teiks paramą skaitmeninės transformacijos srityje ir galimybę išbandyti technologijas, bus investuota 310 mln. EUR. 2021 m. Europos inovacijų taryba taip pat skirs 1,1 mlrd. EUR dotacijų ir nuosavų lėšų finansavimo, daugiausia startuoliams ir novatoriškoms MVĮ.

Komisija sieks didinti **tvarios ir skaitmeninės pertvarkos sinergiją**. Skaitmeniniai sprendimai, kaip antai **skaitmeniniai dvyniai** pažangiosios gamybos srityje, gali padėti optimizuoti procesus visose ekosistemose. Sektoriaus suburta **Europos žaliaji skaitmeninė koalicija** vertins poveikį ir paspartins skaitmeninių sprendimų įgyvendinimą pagrindiniuose žaliuosiuose sektoriuose. Siekdama įvykdyti dėl skaitmeninės politikos kelrodžio prisiimtus įsipareigojimus⁵⁹, Komisija planuoja nustatyti papildomas priemones, kad pasiektų **neutralaus IRT technologijų poveikio klimatui tikslą** ir padidintų skaitmeninių technologijų naudojimą siekiant sumažinti kitų ekosistemų aplinkosauginį pėdsaką.

Žaliaji ir skaitmeninė pertvarka neįmanoma, jei nebus plačiau sąžiningai dalijamasi duomenimis, visų pirma siekiant optimizuoti tvarumą, ir jei nebus kuriami novatoriški produktai ir paslaugos. Siekdama padėti įmonėms ir viešajam sektoriui išnaudoti duomenų potencialą, Komisija **2021 m. pasiūlys Duomenų aktą ir toliau padės kurti sektorių bendras Europos duomenų erdves** visapusiškai laikantis pagrindinių teisių ir remiantis būsima Skaitmeninės Europos programa. Tarptautiniu lygmeniu ES dalyvauja PPO bendro pareiškimo iniciatyvos derybose dėl elektroninės prekybos siekiant parengti pasaulines skaitmeninės prekybos taisykles. Siekdama skatinti saugaus ir patikimo dirbtinio intelekto kūrimą, 2021 m. balandžio 21 d. Komisija pristatė pasiūlymą dėl DI reglamentavimo sistemos ir peržiūrėtą koordinuotą planą DI srityje.

Investicijos į įgūdžius yra svarbi investavimo į žmones sudedamoji dalis, kuri bus itin svarbi remiant dvejopą pertvarką ir prisidedant prie teisingo ekonomikos atsigavimo. Pagal Europos

⁵⁷ Žr. SWD(2021) 352, *Strategic Dependencies and Capacities for the underlying calculations*, 5.1 skyrių.

⁵⁸ Europos skaitmeninių inovacijų centrų (EDIH) tinklas, Europos klasterių bendradarbiavimo platforma (ECCP), Europos įmonių tinklas (EEN) ir „Startup Europe“.

⁵⁹ COM(2021) 118 *final*, 2030 m. skaitmeninės politikos kelrodis. Europos skaitmeninio dešimtmečio kelias.

įgūdžių darbotvarkę žaliaji ir skaitmeninė pertvarka remiama tokiomis iniciatyvomis, kaip Įgūdžių paktas. Jis padeda sutelkti privačiojo sektoriaus ir kitus suinteresuotuosius subjektus siekiant padidinti Europos darbo jėgos kvalifikaciją ir ją perkvalifikuoti. Paktu remiamos didelio masto įgūdžių partnerystės iniciatyvos kiekvienoje ekosistemoje. Kai kuriose iš jų jau pasiūlyti su įgūdžiais susiję išsipareigojimai (automobilių, mikroelektronikos, orlaivių bei erdvėlaivių ir gynybos sektoriuose). Iki 2021 m. vidurio apskritojo stalo diskusijos apie įgūdžius, kurias Komisija organizuoja su atitinkamais suinteresuotaisiais subjektais kiekvienoje ekosistemoje, apręps visas ekosistemas ir padės numatyti ir įgyvendinti trajektorijas. Į 2021–2027 m. ES biudžetą įtraukiamos kelios priemonės, kuriomis galima remti kvalifikacijos kėlimą ir perkvalifikavimą⁶⁰. Be to, gali būti naudojami nacionaliniai ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planai, taip pat gali būti veiksmingai aktyviai remiamas užimtumas⁶¹.

PAGRINDINIAI VEIKSMAI	LAIKOTARPIS
Kartu parengti žaliosios ir skaitmeninės pertvarkos trajektorijas atitinkamose ekosistemose pradedant nuo turizmo ir energijai imlių pramonės sektorių	Nuo 2021 m. 2 ketv.
Imtis veiksmų siekiant skatinti atsinaujinančiosios energijos pirkimo sutartis peržiūrėtos Atsinaujinančių energijos išteklių direktyvos pasiūlyme	2021 m. 2 ketv.
Apsvarstyti europinį požiūrį į sutartis dėl anglies dioksido kainų skirtumų peržiūrėtos ATLPS direktyvos pasiūlyme	2021 m. 2 ketv.
Energetikos ir pramonės geografijos laboratorija	Nuo 2021 m. 4 ketv.

6. IŠVADA. STIPRESNI PARTNERYSTĖJE

Naująja 2020 m. pramonės strategija grindžiama pramonės politika, pagal kurią remiama dvejopa pertvarka, didinamas ES pramonės konkurencingumas pasaulyje ir stiprinamas Europos strateginis savarankiškumas. Joje nustatomas naujas Europos pramonės kursas, kuris atitiktų šiandienos užmojus ir ateities realijas. Šis darbas dar vyksta pasitelkiant Europos, kaip pramonės kilmės regiono, turtą – mūsų įvairovę ir mūsų žmonių talentą, mūsų novatorių ir kūrėjų, mūsų vertybes ir socialinės rinkos tradicijas. Šios naujosios pramonės strategijos dvasia ir veiksmai grindžiami verslumu ir tai aktualiau nei bet kada.

ES, jos valstybės narės ir pramonė dabar mokosi iš krizės ir yra pasiruošusios suteikti Europos pramonei naują tvaraus konkurencingumo pagrindą. Tai reiškia, kad bus įgyvendinamos pramonei, MVĮ ir bendrajai rinkai skirtos priemonės, paskelbtos 2020 m. kovo mėn. pritačius pramonės dokumentų rinkinį, ir jomis bus remiamasi. Tai taip pat reiškia, kad bus apsaugomas pagrindinis Europos turtas, jos bendroji rinka, užtikrinant atvirą strateginį savarankiškumą ir paspartinant žaliają ir skaitmeninę pertvarką visoje ES teritorijoje. Turi būti naudojami teisės aktai, bendras kūrimas, investicijos, partnerystės ir tarptautinis bendradarbiavimas. Šis atnaujintas pramonės politikos dokumentų rinkinys padės pasiekti šiuos tikslus.

Kad šios pastangos būtų veiksmingos, jos turi būti grindžiamos patvariomis ES, valstybių narių, socialinių partnerių, pramonės ir kitų atitinkamų suinteresuotųjų subjektų, pramonės ekosistemų ir jų vidaus partneryste, pasitelkiant atvirą ir įtraukų ES pramonės forumą. Svarbiausiose ekosistemose kartu su kitais atitinkamais suinteresuotaisiais subjektais forumas padės kurti

⁶⁰ Pavyzdžiui, Europos socialinis fondas, „Erasmus“ ar Skaitmeninės Europos programa.

⁶¹ Komisijos rekomendacija dėl veiksmingo aktyvaus užimtumo rėmimo (C(2021) 1372 *final*).

pertvarkos trajektorijas ir analizuoti strateginės priklausomybės sritis. Jis propaguos geriausią patirtį ir sprendimus visose ekosistemose ir nustatys tarpvalstybinius ir ekosistemų investavimo poreikius ir bendradarbiavimo galimybes.

Komisija ir toliau skatins prisiimti politinę atsakomybę už pramonės strategiją ir tęs reguliary dialogą su Europos Parlamentu ir Taryba.

ES sieks visais atvejais, kai įmanoma, bendradarbiauti tarptautiniu lygmeniu kuriant stiprią pasaulio ekonomiką, remdamasi ES principais, įskaitant vienodas sąlygas, vadovavimą nustatant standartus ir kitus reglamentavimo prioritetus ir pasaulinių tiekimo grandinių atsparumo didinimą.